ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟΥ Κ. ΝΑΠΟΛ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΠΑΛΑΤΙ

Ο παιδί, εἶχε στήσει, μέσ' στὴ φαντασία του, ἕνα λαμπρὸ κ' ὁλόχρυσο παλάτι. Τόσο λαμπρὰ κ' ἀπίθανα παλάτια, δὲ βρίσκοντα στημένα, παρὰ μονάχα, μέσ' στὶς φαντασίες τῶν ἀνθρώπων. Τὸ εἶχε χτίσει, ἐπίμονα κ' ἀργά, σὰν ἕνας εὐσυνείδητος τεχνίτης, μ' ὅλα τὰ πολύτιμα ἐκεῖνα ὑλικά, ποὺ διαθέτει μιὰ λεπτὴ καὶ φλογερὴ καρδιά —μ' ὅλες τὶς εὐαίσθητες ἐκεῖνες ἀποχρώσεις, τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς νοσταλγίας, ποὺ βρίσκονται μέσ' στὴν ψυχὴ τοῦ καθενὸς—ἀλλὰ ποὺ καθένας δὲν μπορεῖ νὰ τὶς ἐκφράσει, ἴσως ἀπὸ ἔλλειψη τοῦ εἰδικοῦ ταλέντου, ἴσως, ἀκόμα, κ' ἀπ' τὴν ἀπουσία κάποιας ὡρισμένης ἐπιδόσεως, ποὺ μεταβάλλει, τὶς λεπτὲς ἐκεῖνες ἀποχρώσεις, σ' ἕνα μελετημένο ἔργο Τέχνης.

Εἶχε χτίσει τὸ παλάτι του κρυφά, μέσ' στὸ σκοτάδι καὶ τὴ μοναξιά, ἀποφεύγοντας τὰ βέβηλα τὰ μάτια —κ' ἔμενε μόνος κ' ἄφαντος σ' αὐτό, καρτερώντας, ἴσως, τὴ στιγμή, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ δείξει καὶ στοὺς ἄλλους. Ἀλλά, κ' ἂν αὐτὴ ἡ ποθητὴ στιγμὴ δὲν ἦταν πεπρωμένο νὰ φανεῖ, θἄμενε πάντα μὲ τὴν εὐτυχία τοῦ νὰ τὸ χτίσει γιὰ τὸν ἑαυτό του, μοναδικός του κύριος καὶ κάτοικος, σὰν ἐκείνους τοὺς ἐγωϊστὲς πλουσίους, ποὺ χτίζουν τὰ πολυτελῆ τους μέγαρα, γι' ἀτομική τους χρήση κ' εὐχαρίστηση, ἀδιαφορώντας, στὸ κάτω—κάτω τῆς γραφῆς, ἂν θὰ μποροῦσαν νὰ τὰ καμαρώσουν κ' ἄλλοι, καὶ κάποτε ζηλότυπα κρατώντας ἀγνοημένη τὴ λαμπρή τους ὕπαρξη, γιὰ ν' ἀπολαβαίνουν, μοναχοί τους, τὸν ἀγαπημένο θησαυρό.

Τὸ εἶχε χτίσει μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς του, κ' ἔμενε μονάχος του σ' αὐτό, σὰν κάποιοι ἰδιότροποι φιλάργυροι, ποὺ σωρεύουν μυστικὰ τὸ θησαυρό τους, κλεισμένοι μέσ' στὴν ἴδια τους ὀπέραντη χαρὰ —κ' ἀποφεύγουν νὰ τὴν κοινολογήσουν, ἀπ' τὸ φόβο μὴν καταστραφεῖ....

Μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων, ὅμως, τὸ χιμαιρικὸ αὐτὸ παλάτι, εἶχε χάσει τὴν παρθενική του λάμψη. Τῆς ζωῆς τὰ περιστατικά, κάποιες ἀβαρίες ἰδιαίτερες τῶν ἀρχικῶν παρθενικῶν ὀνείρων, κάποιες ὀδυνηρὲς ἀποκαλύψεις τῆς πολὺ στυγνῆς πραγματικότητος —τὸν εἶχαν κάνει νὰ περιορίσῃ τὶς ἀφηνιασμένες ἀπαιτήσεις του, καὶ νὰ ξύσει ἀπ' τὸ μαγικὸ παλάτι, τὰ παλιά του μαγεμένα χρώματα. Ἔμενε, ὁπωσδήποτε, τὸ παλάτι, στημένο μέσ' στὰ βάθη τοῦ μυαλοῦ —καὶ πίστευε πὼς δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ χαθεῖ μιὰ μέρα ἐντελῶς.

Ἔπειτα, ὅμως, βρέθηκε σὲ φοβερὲς ἀνέχειες. Εἶχε χτίσει τὸ παλάτι μὲ χρυσάφι, ἀλλὰ χρωστοῦσε στὴ ζωὴ ἀπίστευτα ποσὰ —καί, μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων, οἱ τόκοι εἶχαν τόσο μεγαλώσει, ποὺ ἔπρεπε, γιὰ νὰ πληρώσῃ τώρα, —τώρα ποὺ ἡ ζωὴ τοῦ γύρευε ἀμείλικτα, τὴν παλιὰν ἐκείνη ὀφειλή—νὰ «ἐκποιήσει» ἕνα μέρος τοῦ κτιρίου του —τοὐλάχιστον τὰ περιττὰ στολίδια— γιὰ νὰ μπορέσει νὰ τὸ ἀπαλλάξει ἀπὸ μιὰν ἄμεση κ' ὁριστικὴ κατάσχεση! Ἡ ζωή, βλέπετε, σ' αὐτὸ τὸ μεταξύ, εἶχε γίνει ἀπαιτητική, καὶ δὲν ἔδινε καμμιὰ ἀναβολή, ἄπως εἶχε κάνει μέχρι τώρα....

Ξεκόλλησε, λοιπόν, τὰ περιττὰ στολίδια —τὰ μαρμαρένια τ' ἀετώματα, τὰ κάγκελα, τὶς χρυσὲς κολόνες τῆς εἰσόδου— καὶ μὲ τὸ λίγο τὸ ποσὸ ποὺ κέρδισε —γιατ' οἱ καιροὶ ἦταν κακοὶ καὶ δύσκολοι, καὶ κανένας τώρα δὲν ἀγόραζε— προσπάθησε νὰ φέρῃ ἐν' ἀλάφρωμα στοὺς ἐκκρεμεῖς λογαριασμούς μὲ τὴ ζωή. Τ' ἀλάφρωμα αὐτό, ἂν καὶ φοβερὰ προσωρινό, τοὔδινε, ὅμως, τὸν καιρὸ νὰ πάρει μιὰν ἀνάσα, καὶ νὰ σκεφτεῖ τί θἄπρεπε νὰ κάνει, ἂν ὁ ἀμείλικτος ἐκεῖνος ὀφειλέτης γύριζε πάλι γιὰ νὰ πληρωθεῖ.

Ἤλπιζε πάντα πὼς ἡ πληρωμὴ τοῦ τόκου θ' ἀργοποροῦσε, κάπως ἀρκετά, τὴν καταβολὴ τοῦ κεφαλαίου. Ἀλλά, σ' αὐτό, λογάριαζε χωρὶς τὸν ξενοδόχο. Ἡ ζωή, ἕνα πρωΐ, γύρισε πάλι, μ' ἕνα χαρτὶ στὸ χέρι, καὶ ζήτησε τὴν ἀποπληρωμή της.

Κ' ἔτσι, τὸ παλάτι, ἄρχισ' ἐντελῶς ν' ἀπογυμνώνεται. Ἡ πρόσοψή του πῆρε μιὰν ὄψη χαλκοπράσινη. Μόλις βγῆκε ἡ χρυσῆ του στρώση, μόλις ἔλειψαν τὰ θαυμαστὰ σιμπλέγματα τῶν γύρω μαρμαρένιων ἀγαλμάτων, μόλις ἔφυγαν τ' ἀτίμητα πετράδια τῶν ὀνειρωδῶν μωσαϊκῶν του, κ' ἡ φανταστικὲς διακοσμήσεις του, τὸ παλάτι ἄρχισε νὰ γδύνεται, καὶ νὰ φαντάζει σὰν ἁπλὸ φτωχόσπιτο, σὰν ἕνα κοινὸ σπίτι ρημαγμένο.

Κ' ἐκεῖνος ἐξακολουθοῦσε πάντα, νὰ κάθεται στὸ ρημαγμένο σπίτι. Ἐξακολουθοῦσε νὰ πιστεύει, πὼς θὰ μποροῦσε, καὶ μ' αὐτὸ τὸ σπίτι, νὰ περάσει τὴ ζωή του ἥσυχα, περιορίζοντας τὶς περιττὲς δαπάνες, κάνοντας μερικὲς οἰκονομίες —ξεγελῶντας, μὲ καμμιὰ μπουκιά, τ' ἀχόρταγο στόμα τῆς ζωῆς...

Ἀλλά, μπουκιὰ μὲ τὴ μπουκιά, καὶ μὲ τὸ δόσε—δόσε κάθε λίγο, τὸ παλάτι ἔμεινε γυμνό. Δὲν ἦταν, τώρα, παρὰ μερικὲς σανίδες, μὲ μιὰ σκεπὴ σαθρὴ καὶ σκεβρωμένη. Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, τὰ παράθυρα εἶχαν ξερριζωθεῖ, ἡ βροχὴ ἀπὸ παντοῦ ἔμπαινε μέσα. Ἄνθρωπος δὲ μποροῦσε νὰ σταθεῖ, σ' αὐτὸ τὸ ἑτοιμόρροπο ρημάδι.

Καὶ μιὰ νύχτα, ποὺ φυσοῦσε δυνατώτερα, ἔπεσαν καὶ σανίδες καὶ σκεπή. Ἔμεινε τρέμοντας καὶ μόνος μέσ' στὴ νύχτα, μουσκεμένος ἀπ' τὴ νεροποντή, μὲ τὰ δόντια νὰ χτυπᾶνε μέσ' στὸ κρύο...

Σέρνοντας τὸ ἄθλιο κουφάρι του, μὲ τὸ κεφάλι κατεβατωμένο ἀπ' τὶς πεσμένες πέτρες τῆς σκεπῆς, μέσ' στὶς λάσπες καὶ τὶς κακοτοπιές, ἔφτασε στὴν ἄκρη τοῦ βουνοῦ καὶ περίμενε νὰ φέξει, μὲ λαχτάρα. Μόλις, ὅμως, πῆρε νὰ χαράζει, κ' οἱ στερνὲς δυνάμεις του τὸν ἄφησαν. Κάποιοι διαβάτες τὸν βρῆκαν ξαπλωμένο, βρεμμένον ὥς τὸ κόκκαλο, κ' ἀναίσθητο.

Τὸν πῆγαν, τότε, στὸ νοσοκομεῖο. Χάρις στὴν καλωσύνη τῶν ἀνθρώπων —ποὺ εἶνε, κάποτε, πολὺ πιὸ ἐλεήμονες καὶ πιὸ πονετικοὶ ἀπ' τὴ ζωή— ἄρχισε λίγο—λίγο, νὰ συνέρχεται.

Μόλις ἄνοιξε τὰ πονεμένα μάτια του, μεγαλωμέν' ἀπὸ τὸν πυρετό, κ' εἶδε γύρω του τὶς ἄγνωστες μορφές, ποὺ τὸν περιστοίχιζαν περίεργα, ἅπλωσε τὸ τσακισμένο χέρι του, καὶ δείχνοντας στὰ βάθη τ' οὐρανοῦ, θέλησε κάτι νὰ διηγηθεῖ... Ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ μιλήσει. Ἕνας κόμπος ἔδενε τὴ γλῶσσα του.

Ἤθελε νὰ τοὺς πεῖ γιὰ τὸ παλάτι, γιὰ τὶς μαρμαρένιες κολόνες καὶ τὶς χρυσές, βαρύτιμες στοές του. Ἀλλὰ δὲ μποροῦσε νὰ μιλήσει....

Τὸ βράδι, σὰν ἦρθε ὁ γιατρός, κούνησε τὸ κεφάλι. Μιὰ νοσοκόμα ἀγρυπνοῦσε στὸ πλευρό του. Τῆς εἶπε κάτι, σιγανά, στ' αὐτί —καὶ τότε κούνησε, κ' ἐκείνη, τὸ κεφάλι.

Καὶ τὰ μεσάνυχτα —μεσάνυχτα καὶ κάτι— ἐνῶ ὅλοι ἦσαν κοιμισμένοι, μέσ' στὸ νοσοκομεῖο, κ' ἡ νοσοκόμα εἶχε κοιμηθεῖ στὸ πλάι του, γερμένη στὴν καρέκλα —καθὼς πλησίαζε ἡ ὥρα τοῦ θανάτου, εἶδε μιὰ μεγάλην ὀπτασία: Στὰ γαλάζια βάθη τ' οὐρανοῦ, λουσμένο μέσα στὰ φῶτα τῆς αὐγῆς —ἕνα φῶς ροδόχρυσο, λαμπρό, χιμαιρικό, ἕνα φῶς γιομάτο δόξα, κ' ὑπερκόσμιο— εἶδε στημένο ξαφνικὰ μπροστά του, σ' ὅλη τὴν πρώτη φλόγα του καὶ λάμψη, τὸ μαγικὸ κ' ὁλόχρυσο παλάτι.... Εἶδε τὶς μαρμαρένιες του κολόνες, τὶς φωτεινὲς ἀπέραντες στοές του, τὰ μαργαριταρένια του νερά, τὶς ἀστραφτερές του τὶς ταράτσες. Εἶδε τὰ χρυσά του συντριβάνια, πυροπολημένα ἀπ' τὰ φῶτα τῆς αὐγῆς, τὰ κρισταλλένια τζάμα του, καὶ τὶς πλοπιές του σκάλες. Εἶδε τοὺς βελουδένιους του μπεροντέδες, μὲ τ' ἀσημένια καὶ χρυσὰ κεντίδια, τὰ σκαλιστὰ τ' ἀλάβαστρα τῶν πύργων του, τὶς παραμυθένιες του τὶς βρύσες. Εἶδε τοὺς κήπους του, τὶς χίλιες πρασινάδες τους καὶ τ' ἄσπρα, τὰ χρυσὰ τ' ἀγάλματά τους. Ἔφτασε ὥς τ' αὐτιά του τὸ κελάϊδισμα τῶν πουλιῶν τους, ποὺ πρωτοξυπνοῦσαν. Κ' ἤρθαν ὥς τὰ ρουθούνια του, λεπτὲς καὶ μακρυνές, λιποθυμισμένες εὐωδιὲς ἀπὸ δροσάτα γιασεμιὰ κ' ἀπὸ τριαντάφυλλα....

Ἔμπηξε τότε μιὰ φωνή, καὶ στύλωσε τὰ μάτια.

Μὲ τὴ φωνὴ ἐκείνη ἡ νοσοκόμα ξύπνησε. Ἔγυρε ἀπάνω του, ἀκούμπησε τὸ χέρι της ἀπάνω στὴν καρδιά του, καὶ μὲ μιὰ βαθιὰ ἀνατριχίλα, κατάλαβε πὼς ἦταν πεθαμένος.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

ΙΣΠΑΝΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

— Ἐκεῖνος ποὺ παίρνει τὸ δρόμο τοῦ «ἀργότερα», φτάνει στὴν πολιτεία τοῦ «ποτέ».

— Μέσα στὸ νερὸ τοῦ βούρκου μὴ βάνης οὔτε τὸ μικρὸ δάχτυλό σου.

— Ἡ γυναῖκες κ' ἡ σαρδέλλες εἶνε μικροκαμωμένες.